

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Texter till Del 3 Vägen till försoning Fred på fotbollsplanen

Open Fun Football Schools startades i Bosnien-Hercegovina 1998 av organisationen Cross Culture Project Association (CCPA). De använder lek och spel för att främja fredlig samexistens, jämställdhet och tolerans i länder och samhällen som drabbats av krig och etniska konflikter.

Foto: Carsten Snebjerg

I december 1999 arrangerades en fotbollsfestival för 400 barn i staden Srebrenica. Det var en stor händelse. Över 60 bosniakiska barn hade inbjudits att delta i festivalen. För första gången sedan slutet av kriget skulle muslimska barn befinna sig i Srebrenica.

Festivalen arrangerades av en organisation som bara något år tidigare börjat använda fotboll och lek för att bygga vänskap och fred i områden som drabbats hårt av krig och konflikter. Av barnen som samlades på fotbollsplanerna den dagen hade ett fyrtiotal upplevt folkmordet i Srebrenica 1995, när kvinnor och barn tvingades lämna staden. Deras äldre bröder och pappor fördes bort för att avrättas. Det var den största massakern i Europa sedan andra världskriget. Tolv av pojkarna som nu kommit för att spela fotboll hade mist sina fäder i folkmordet.

Efter flykten från Srebrenica levde barnen och deras överlevande familjemedlemmar som flyktingar i Vogošća, en förort till Sarajevo. Nu hade de rest tillbaka tillsammans med familjemedlemmar, lärare och tränare. Flera barn kom från andra städer och i en del bussar blandades barn från olika folkgrupper, vilket väckte oro. Till exempel skulle tjugo muslimska pojkar och flickor från orten Prača resa tillsammans med tjugo serbiska barn från den närliggande staden Pale, huvudstaden i Republika Srpska. Både politiker och biståndsarbetare hade varnat för att det skulle vara farligt att låta serbiska och muslimska barn från dessa städer resa till Srebrenica i samma buss. Många mindes tv-bilderna som visade förtvivlat gråtande kvinnor vid massgravarna. Män, bröder och söner, mark och hus – allt var förlorat.

Spelet kan börja

De uppblåsbara fotbollsplanerna var redo för spel. Nyfikna åskådare hade samlats, tillsammans med några av de lokala barnen som skulle delta i evenemanget. Plötsligt hördes bullret från annalkande helikoptrar och alla tittade upp. Det var helikoptrar från SFOR – den fredsbevarande styrkan som satts att bevaka den sköra freden i Bosnien-Hercegovina. Nu cirkulerade de runt platsen samtidigt som bussen med de muslimska flyktingbarnen från Vogošća kom rullande, eskorterad av två SFOR-jeepar. Bakom bussen körde en hel kortege av militärfordon med soldater från USA, Holland, Ukraina och Sverige.

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

Anders Levinson, själv gammal fotbollsspelare, väntade nervöst vid sidelinjen. Det var han som efter många års arbete inom FN kom med idén att låta barn spela fotboll för försoning. Han kallade det för Open Fun Football Schools. Men aldrig tidigare hade han förberett en fotbollsfest så noggrant. Så mycket smärta och symbolik var förknippad med Srebrenica att en mängd möten hade hållits, både med barnens föräldrar och med Srebrenicas borgmästare och polischef.

Nu klev de muslimska barnen av bussen. De bosnienserbiska barnen från orten som hade stått tålmodigt och väntat, uppställda i fyra långa rader, tog upp en spontan applåd. Det gjorde också de nästan 300 åskådare som nu hade samlats. Det var inte den reaktion Anders Levinson hade väntat sig.

Tränarna var snabba med att ställa även de muslimska barnen på rad och såg till att de fick på sig fotbollsskolans tröja. Sedan var 400 barn redo för spel och lek. Efter bara några minuter var stämningen på topp. Tränarna, också de från olika etniska grupper, lekte tillsammans med de jublade barnen på ett sätt som ibland gjorde det svårt att skilja mellan barn och vuxna. 140 fotbollar, 30 rockringar och oräkneliga hopprep snurrade i luften och barnen kämpade, skrattade, klappade i händerna och gav varandra "high-five" som om det vore den naturligaste sak i världen. Men en bit bort, bakom fotbollsplanerna, syntes fortfarande den sönderbombade skolbyggnaden, en stark påminnelse om kriget.

"Som jag ser det var det här sport när den är som bäst och paradoxalt nog hjälpte händelsen i Srebrenica mig att uttrycka några av sportens inre och viktigaste känslor" skriver Anders Levinson senare om den dagen. "Det mest fantastiska med idrott är att du inte behöver vara en superstjärna för att uppleva dessa stora ögonblick... Det var just denna helhet och rytm – hjärtslag – jag plötsligt upplevde under fotbollsfestivalen i Srebrenica. Det är dessa hjärtslag jag tror ger våra fotbollsskolor på Balkan en särskild magi. Och som gjorde att mina egna smärtsamma minnen från krigstiden i Bosnien-Hercegovina försvann och lämnade mig med samma känsla av lugn och lätthet som man känner när locket för öronen släpper efter en lång flygres!"

Fakta om Open Fun Football Schools

Open Fun Football Schools startades i Bosnien-Hercegovina 1998 av organisationen Cross Culture Project Association (CCPA). De använder lek och spel för att främja fredlig samexistens, jämställdhet och tolerans i länder och samhällen som drabbats av krig och etniska konflikter. Sverige har stött fotbollsskolorna sedan 2003.

I dag drivs verksamheten i hela forna Jugoslavien och i nästan alla kommuner i Bosnien-Hercegovina. Sedan starten har projektet bidragit till

DEN OM NATIONALISM, LIVSFARLIGA HISTORIEBRUK OCH HISTORIEN VÄGEN TILL FÖRSONING

att hundratals fotbollsklubbar har bildats som organiserar fotboll för alla barn, oberoende av kön eller etnisk och social bakgrund. CCPA har utbildat cirka 13 000 ideellt arbetande tränare och ledare och genomfört över 750 Open Fun Football Schools – korta lägerskolor – för 150 000 pojkar och flickor mellan sju och tolv år. Trots att kriget slutade 1995 återstår mycket arbete för att skapa stabilitet och fredlig samexistens i Bosnien-Hercegovina. Splittringen mellan bosniaker, kroater och serber är fortfarande stor. Men på och vid sidan om fotbollsplanerna har både barn och vuxna knutit band som har hjälpt till att bryta ner fördomar och fiendebilder. På så sätt har fotbollen bidragit till freds- och försoningsprocessen.

Open Fun Football Schools:

- Låter barn och vuxna från olika etniska och sociala bakgrunder arbeta tillsammans.
- Motiverar barn och vuxna att engagera sig i lokala fotbollsklubbar.
- Delar ut tusentals fotbollar och annan sportutrustning som stöd till lokala fotbollsklubbar, vilket gör det möjligt för klubbarna att fortsätta med fotbollsträningar för barn när CCPA-fotbollsskolan är avslutad.

Vesna från staden Foča i Republika Srpska har deltagit i Open Fun Football Schools:

”Jag heter Vesna och jag älskar att spela fotboll. Det jag tycker bäst om är att jag träffar så många nya tjejkompisar genom fotbollen. Open Fun Football Schools har hjälpt mig väldigt mycket. För några år sedan pågick det ett krig här och det gjorde att det var svårt att träffa kompisar. Men i fotbollsskolan har vi kunnat träffas. Jag har lärt känna en tjej som heter Alisa. Vi var tillsammans hela dagarna under fotbollsskolan, vi var helt oskiljaktiga!

Det var spännande och roligt i skolan. Ledarna spelade många nya spel med oss. Jag kommer speciellt ihåg när vi hade ”vattenkrig” under en rast. Vi skrattade så mycket att vi fick ont i magen! Efter fem dagar var skolan slut och det var sorgligt att ta adjö av varandra. Open Fun Football Schools har fått mig att älska fotboll! Det är inte bara att spela matcher och att vinna som är roligt. Det viktigaste är att vara tillsammans med kompisar och ha roligt ihop. Vi ser inte ner på andra för att de har en annan hudfärg eller religion, vi är alla lika mycket värda. Jag hoppas att det kommer att anordnas fotbollsskola igen i min stad Foča, så att jag kan träffa alla mina gamla vänner och få massor av nya.”